

Raport asupra situației presei în Republica Moldova în anul 2011

SUMAR

În 2011 Republica Moldova a cunoscut o evoluție considerabilă în ceea ce privește libertatea presei, evoluție confirmată și de rapoartele organizațiilor internaționale Freedom House și Reporteri fără Frontiere. Această performanță se explică prin faptul că s-au îmbunătățit indicii mediului juridic și politic moldovenesc, datorită adoptării de către coaliția de guvernare, Alianța pentru Integritate Europeană (AIE), a unui set de legi care acordă protecție sporită libertății presei și drepturilor jurnaliștilor, dar și datorită apariției unor media audiovizuale private, care au condus la degajarea controlului politic asupra conținutului mass-mediei și la o mai mare diversitate mediatică.

Chiar dacă situația politică nu s-a schimbat radical față de anul precedent, în 2011 în Republica Moldova au avut loc anumite evenimente care s-au bucurat de atenția sporită a presei. Printre acestea se numără alegerile generale locale din 5 iunie 2011, dar și tentativa de alegere a președintelui țării de către Parlament, la 16 decembrie 2011. Comportamentul mass media, al cărui rol în reflectarea alegerilor este foarte important, a fost în general mai echilibrat decât în perioada guvernării comuniste. Totuși, rapoartele de monitorizare elaborate de mai multe organizații neguvernamentale, dar și de organul de reglementare în audiovizual (Consiliul Coordonator al Audiovizualului - CCA), constată că unii radiodifuzori au admis abateri grave de la principiile profesionale și deontologice, dar și de la prevederile legale. O parte din radiodifuzori au fost sancționați de CCA pentru abateri repetate.

În 2011, piața mediatică a cunoscut o evoluție asemănătoare anilor anteriori, fiind înregistrate mai multe resurse media noi. Deși unii experți media prognozează timpuri grele pentru presa scrisă, în anul 2011, Ministerul Justiției a înregistrat șapte publicații periodice noi, trei dintre care sunt ziare locale. De asemenea, au fost lansate două posturi de radio și 5 publicații online. Au fost modificate și grilele de emisie ale celor mai importante posturi TV din țară, s-a schimbat chiar și concepția generală a unor servicii de programe.

În cadrul Consiliului Coordonator al Audiovizualului la fel au avut loc schimbări. Astfel, componența acestuia s-a schimbat parțial, fiind ales și un nou președinte. Numele fostului președinte al CCA a fost figurat într-un scandal de corupție, alături de șeful direcției administrative a CCA. În aprilie 2011, ultimul a fost condamnat la o pedeapsă de patru ani de închisoare cu suspendare condiționată pe un termen de trei ani pentru trafic de influență, în timp ce dosarul fostului președinte al CCA este în curs de examinare. Acesta este învinuit de luare de mită în valoare de 110 mii de lei de la un agent economic.

În 2011 a demarat reformarea și modernizarea radiodifuzorului public național Teleradio-Moldova, proces preconizat să se desfășoare până în 2014. Cu toate că în primul an de reforme nu s-au atins toate obiectivele prevăzute pentru 2011, totuși au fost făcute anumite progrese, printre care, revizuirea cadrului legal existent care reglementează radiodifuzorul public național, adoptarea de către Consiliul de Observatori a unor organigrame noi a companiei, a Radio Moldova și Moldova 1 și aprobarea Planului de implementare a reformei structurale a TRM.

Situația la radiodifuzorul public regional Teleradio-Gagauzia rămâne în continuare tensionată din cauza disensiunilor din interiorul administrației Companiei, în timp ce Consiliul de observatori este nefuncțional din cauza lipsei de cvorum.

Din punctul de vedere al evoluțiilor legislative în domeniul libertății de exprimare, anul 2011 a fost mai sărac decât cel precedent. Au fost efectuate modificări la Codul audiovizualului, la Legea cu privire la accesul la informație, dar acestea nu sunt semnificative. În 2011, organizațiile neguvernamentale de media au lansat și un nou proiect de cod al audiovizualului, care deocamdată nu a fost examinat de Comisia parlamentară de profil. Un alt proiect de act normativ destul de relevant pentru 2011 este proiectul Legii cu privire la licențierea unor tipuri de activitate pe teritoriul Găgăuziei care însă a fost respins de către Adunarea Populară.

În ceea ce privește încălcările drepturilor jurnaliștilor, numărul acestora a scăzut comparativ cu anii trecuți, acestea fiind mai puțin grave în 2011. Cele mai multe cazuri se referă la îngrădirea accesului jurnaliștilor la evenimente de interes public.

Pentru mass-media din regiunea transnistreană, anul 2011 a fost marcat de campania electorală pentru alegerea liderului regiunii. Spre deosebire de campaniile electorale precedente, mijloacele de informare în masă neguvernamentale nu au fost supuse unor presiuni aspre din partea administrației, ceea ce poate fi un indiciu al existenței perspectivelor de democratizare a regiunii. În 2011 s-a remarcat și o creștere a influenței mass-mediei sociale asupra creării opiniei publice. Astfel, mijloacele de informare în masă sociale au fost deseori lideri la capitolul viteză de prezentare a informației, comparativ cu media de stat. Printre principalele probleme ale comunității mediatică din regiune pot fi evidențiate următoarele: partizanatul politic, acțiunile dispersate ale jurnaliștilor, nivelul scăzut de profesionalism al jurnaliștilor și lipsa posibilităților de creștere a nivelului de instruire.

Experții media prognozează pentru anul 2012 anumite schimbări în domeniul mass media. Astfel, din cauza fragilității situației politice, mai multe media care nu destule resurse și abilități pentru a face față unei crize politice și economice, își vor pierde independența sau vor dispărea de pe piață. Aceasta, potrivit experților, va încuraja fluctuația jurnaliștilor de la o instituție mediatică la alta și va duce la stagnarea domeniului pentru o perioadă nedefinită. Sectorul on-line al surselor media va cunoaște o consolidare și extindere grație creșterii continue a accesului la internet al populației. Din cauza politizării vieții publice în general și a continuării crizei politice, cu eventualele procese electorale în perspectivă, se va observa perpetuarea imixtiunii politicului în activitatea mass-mediei on-line.